

LSU – Sveriges ungdomsorganisationer

Remissvar

2019-11-28

Styrkraft i funktionshinderpolitiken

Betänkande av Styretredningen för funktionshinderpolitiken

SOU 2019:23

LSU – Sveriges ungdomsorganisationer är en paraplyorganisation som idag samlar 86 nationella barn- och ungdomsorganisationer. Totalt i dessa 86 organisationer samlas 650 000 organiserade barn och unga. Vi är en idéburen, partipolitiskt och religiöst obunden organisation med uppgift är att stärka barn och ungas demokratiska organisering i Sverige och i världen, med mångfald och mänskliga rättigheter som utgångspunkt. Vi är ungdomsrörelsen.

Inledning

LSU tackar för möjligheten att inkomma med remissvar kring betänkandet från Styretredningen för funktionshinderpolitiken. Inför remissvaret har några av LSU:s medlemsorganisationer konsulterats om utredningens förslag och gett kommentarer som remissvaret bygger på. Dessa organisationer är Stolta Magar, Svenska Celiakiungdomsförbundet, Sveriges Dövas Ungdomsförbund, Unga Allergiker, Unga Hörselskadade och Unga Reumatiker. Vi har fokuserat våra synpunkter på ett urval av förslagen och bedömningarna under kapitel 6–9. Allt som LSU kommenterar och föreslår ska givetvis konsekvensändras i författningsförslagen.

Övergripande

LSU vill att FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (även kallad *konventionen* i remissvaret), ska bli svensk lag. Detta är nödvändigt för att konventionen ska ge kraft i styrningen, implementeringen och uppföljningen av funktionsrättspolitik.

LSU vill understryka vikten av den universella utformningen, det sektorsöverskridande arbetet och att rättigheter ska tillämpas som en princip för alla människor oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

LSU föreslår att funktionshinderpolitiken byter namn till funktionsrättspolitik, såsom Funktionsrätt Sverige också föreslår.

LSU:s övergripande kommentarer är inte en sammanfattning utan snarare utgångspunkter som behöver beaktas inför läsningen av remissvaret.

5. Att göra rätt från början – universell utformning

LSU instämmer med utredningens bedömning att en universell utformning bör användas som vägledande princip. LSU vill trycka på att det inte bara *bör* utan *skall* användas som en vägledande princip. Detta för att säkerställa att ingen lämnas utanför. För att ta denna princip på allvar måste offentliga medel tillföras. Vidare måste fler myndigheter få utökat mandat att ta ansvar för en funktionsrättspolitik som är sektorsövergripande, i likhet med ungdomspolitik, barnrättspolitik och jämställdhetspolitiken. Politik som syftar till att stärka och skydda grupper i samhället är alltid sektorsövergripande. För att faktiskt stärka och skydda dessa grupper behöver politiken operationaliseras över alla sektorer. Då möjliggörs bättre resultat avseende goda levnadsvillkor, delaktighet och ökad politisk jämlikhet.

6.1 En modern styrning genom samverkan

Bristande tydlighet och partikulär ansvarsfördelning riskerar att leda till att funktionsrättspolitik inte implementeras på ett tillräckligt sätt för att möta behoven som personer med funktionsnedsättning har. LSU välkomnar därför ett förtydligt myndighetsansvar. Vi menar dock att detta bör gälla alla myndigheter. Vidare bör även kommuner och regioner inkluderas och få ett tydligt ansvar.

LSU tillstyrker att människorättsperspektivet ska vara genomgående. Konventionen bör dock inte bara vara vägledande utan bör ha samma tyngd som lagar och förordningar. Som tidigare påpekat vill LSU att konventionen ska inkorporeras i svensk lagstiftning.

LSU ser behovet av att myndigheter inte bara bör ha god kunskap utan också tilldelas ansvar att skapa och bibehålla kompetens i funktionsrättsfrågor inom myndigheten.

LSU anser att ansvars- och finansieringsprincipen kräver förutsättningar för att svara upp på en sådan skyldighet. Det gäller särskilt för den ideella sektorn som har mindre medel än exempelvis den offentliga- eller den privata sektorn. Samtidigt är det där människorna finns, röstbärrollen och den ansvarsutkrävande mekanismen i en demokrati. LSU föreslår därför att det civila samhället, ungdomsrörelsen som funktionsrättsrörelsen, bör få mer finansiering från staten. Det skulle möjliggöra för

våra medlemsorganisationer att bland annat bedriva tillräcklig verksamhet och ordentlig uppföljning av funktionsrätt.

6.2 Mänskliga rättigheter och bred förankring i styrningen

LSU välkomnar bedömningen om ett tydligt politiskt ansvar på nationell nivå. Det tydliga politiska ansvaret behöver bland annat innefatta ett sektorsövergripande ansvar över alla departement, riksdagsutskott och myndigheter.

LSU tillstyrker bedömningen om hur svensk lagstiftning och dess utfall förhåller sig till konventionen. LSU ställer sig positiva till den föreslagna MR-institutionen (läs remissvar [Ds 2019:4](#)). MR-institutionen borde genomföra en sådan utredning.

LSU föreslår även att regeringen tillsätter en ny maktutredning. Det var nästan 30 år sedan sist och mycket har förändrats sedan dess för många grupper i samhället. En sådan utredning skulle då beskriva hur utvecklingen har gått för exempelvis barn och unga, följa upp effekterna av politik inom funktionsrättsområdet, eller jämställdhet och hur makt påverkas om omvärlden såsom globalisering och digitalisering. Utredningen skulle svara på hur jämlikt vårt samhälle är, vilka som har makt och vilka som förvägras rättvisa förutsättningar för delaktighet.

6.2.2 Ökat inflytande och delaktighet för dem det berör

LSU vill att myndigheter aktivt ska involvera civilsamhället och inte bara samråda med detsamma. För att möjliggöra ansvarsutkrävande och försäkra att politiken genomförs på lika villkor inom alla sektorer, är det viktigt med en tydlig lydelse i förslaget. Annars finns det risk att inget sker och att röster som berörs av denna politik inte får komma till tals.

Det är särskilt viktigt att barn- och ungdomsorganisationer aktivt bjuds in, och inte enbart moderorganisationerna. Här är det också viktigt att ha ett brett funktionsrättsbegrepp som innefattar alla organisationer som själva anser att de företräder personer med funktionsnedsättning. Organiserade barn och ungdomar med funktionsnedsättningar är särskilt marginaliserade och har andra behov, perspektiv och röster som förbises när vuxna talar för dem eller ingen talar för dem alls. Det försvagar lösningar och levnadsvillkoren. Dessa barn- och ungdomsorganisationer är röstbärare och bör inte bara få inflytande utan framförallt makt över bland annat funktionsrättspolitiken.

6.2.3 Utvecklingskraft lokalt och regionalt

LSU anser att denna bedömning är viktig och bör ske i samstämmighet med Sveriges Kommuner och Regioner. Politiken implementeras lokalt och regionalt. Därför bör kommuner och regioner få ett tydligt ansvar och stå ansvariga för den politik som förs och inte förs.

7.1 FN-konventionen och utredningens prioriteringar

LSU avslår förslaget om prioriterade områden i förordningen 2001:526. Det skulle begränsa förutsättningar att genomföra hela konventionen och motverkar dessutom den universella utformningen. Med andra ord anser vi att utredningens förslag bör vidare beredas innan beslut från regeringen.

7.2.2 Utbildning och livslångt lärande

Det livslånga lärandet gäller även i folkbildning och inom ideell sektor med informell och icke-formell utbildning. Det måste ges jämlika förutsättningar för ideellt engagemang för personer med funktionsnedsättning.

7.2.7 Bostad, byggd miljö och samhällsplanering

Det måste tillkomma både fler lokaler generellt som mötesplatser för barn- och ungdomsorganisationer. Detta saknas nu. Alla dessa lokaler, de nya som behövs och de redan existerande, måste vara tillgänglighetsanpassade för bredden av de olika funktionsnedsättningar som finns. Det är annars ett demokratiskt problem som förvägrar våra grundläggande friheter. En sådan insats kommer att kosta och det är värt, för annars kostar det vår demokrati om röster tystas och inte ges möjlighet att höras.

7.3.2 Demokratisk delaktighet

LSU anser inte att utredningens innehåll möter behoven som finns i verkligheten. Det är beklagligt. Barn och ungdomar med funktionsnedsättning som vill organisera sig självständigt och fritt kan förvägras deltagande i civilsamhället eller partipolitiken på grund av att det inte finns stöd såsom teckenspråk, hörslinga, syntolkning och assistans generellt. Det här är ett bevis på det krympande demokratiska utrymme som sker i Sverige, och som är ett allvarligt hot för vår demokrati.

Utredningen måste ta detta på allvar och föreslå hur samhällets alla funktioner kan ge stöd när barn och ungdomar vill organisera sig, samt skapa skydd för de trakasserier, hat och hot som de möter. Det finns statistik som visar att barn och ungdomar med funktionsnedsättning möter mer trakasserier, hat och hot än barn och ungdomar generellt. En annan grupp som möter mer trakasserier, hat och hot är politiskt

engagerade barn och ungdomar. Att vara både och är precis vad samhället behöver men motarbetar.

Det saknas konsekvenser när organiserade barn och unga med funktionsnedsättningar blir trakasserade, får hatbrev eller dödshot. Det leder till rädsla, självzensur och ovilja att vara delaktig. Så får det aldrig vara i demokratin och det är statens yttersta ansvar att skydda alla i demokratin, majoriteten såsom minoriteten. LSU föreslår att utredningen i vidare bearbetning svarar med förslag på hur denna negativa utveckling kan mötas.

7.4 Arbetsätt och myndigheter med särskilt ansvar

Med tidigare argument föreslår LSU att fler myndigheter, såsom Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, bör ha delat ansvar, i bevakning av villkoren för organiserade barn och ungdomar med funktionsnedsättning.

7.5.9 Begränsningar och svårigheter avseende statistik och undersökningar

Gällande olika definitioner av personer med funktionsnedsättning är det viktigt att förstå att det är en heterogen grupp och att tolkningsföreträdet ska ligga hos människan själv att avgöra huruvida den har en funktionsnedsättning eller inte. LSU föreslår därför att det behövs mätverktyg för att mäta detta förhållningssätt som just nu är avgränsat och försvagar underlag eftersom verkligheten är annan.

7.5.10 SCB:s uppdrag och undersökningar om levnadsförhållanden

LSU ställer sig positiva till SCB:s uppdrag. Det kvarstår frågor om hur undersökningarna och insamlingen av de statistiska underlagen ska genomföras på ett tillgängligt sätt. Exempelvis behövs en viss kommunikationsform med hörselskadade och en annan med synnedsetta. Individerna bakom siffran får aldrig glömmas bort.

8. En nationell samordnare främjar funktionshinderspolitiken

LSU ställer sig positiva till en samordnare men med tonvikt på att samordnaren ska komplettera högst ansvarigt statsråd. Enligt LSU bör statsrådet vara den yttersta samordnaren inom regeringen och statsförvaltningen i helhet.

9.1 Konsekvenser för de offentliga finanserna

Sveriges funktionsrättspolitik är idag undermålig. För att faktiskt förändra behöver politiken tillföra medel till de förslag som läggs. Annars blir det bara retorik. Nu görs bedömningen att förslagen ska kunna finansieras inom befintliga ramar. Enligt LSU innebär det att det inte kommer att ske en särskilt stor förändring. Återigen vill LSU att utredningen ska bearbetas tillsammans med civilsamhället för att ge skarpare och

modigare förslag som i sin tur ger konsekvenser för de offentliga finanserna eftersom förändring påkallas.

9.3 Konsekvenser för kommuner och regioner och den kommunala självstyrelsen

För ett sektorsövergripande genomförande krävs det att kommuner och regioner tar sitt ansvar. Precis som för civilsamhället, behövs rätt förutsättningar för det. Om det innebär tydlighet eller resurser till kommuner och regioner får utredningen bedöma.

9.4.2 Konsekvenser för barn och unga

LSU välkomnar att det görs en konsekvensanalys på barn och unga som en del av det integrerade perspektivet i all statsförvaltning. Dock är denna konsekvensanalys bristfällig. Bland annat på grund av dess korthet och oförklarade argument.

Dessutom saknas en konsekvensanalys om civilsamhället som förväntas ta mer ansvar. LSU föreslår en komplettering på konsekvensanalysen om barn, unga och civilsamhället.

Avslutning

LSU vill återigen tacka för möjligheten att skicka in remissvar på en sådan viktig utredning som denna. LSU föreslår att utredningen ska vidare beredas innan beslut av regeringen och att LSU:s synpunkter inkluderas i det fortsatta arbetet oavsett om det är vidare beredning eller beslutsunderlag på regeringskansliet. I framtiden vill vi att våra medlemsorganisationer som arbetar med funktionsrätt också bjuds in till att svara på remissen.

Rosaline Marbinah, ordförande LSU
Stockholm, 2019-11-29